

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lasten päivähoidosta annettua lakia. Lain nimike muutettaisiin varhaiskasvatuslaiksi, ja laissa korostettaisiin lapsen edun huomioimista päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä. Varhaiskasvatuksen käsite otettaisiin käyttöön, ja lain tavoitteet ajantasaistettaisiin ja modernisoitaisiin. Ravintoa ja toimintaympäristöä koskevien pykälien sanamuotoa täsmennettäisiin.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi päiväkodin ryhmäkoosta. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saisi olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Nykyisten henkilöstön mitoittamista koskevien säännösten mukaan tämä tarkoittaisi, että kolme vuotta täyttäneiden kokopäiväryhmässä saisi samanaikaisesti olla läsnä enintään 21 lasta ja alle kolmevuotiaiden ryhmässä 12 lasta. Säännös ei kuitenkaan estäisi esimerkiksi eri-ikäisten lasten ryhmien perustamista, kunhan tällöinkin noudatettaisiin ehdotettua säännöstä.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi laadittavasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattaisiin lapsen kehityksen ja oppimisen tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjattaisiin lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttaminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma korvaisi nykyisen palvelu- ja hoitosuunnitelman sekä kuntoutussuunnitelman. Lakiin lisättäisiin myös

lasten sekä lasten vanhempien ja muiden huoltajien osallisuutta ja vaikuttamista koskeva säännös, jolla korostettaisiin heidän mahdollisuuksiaan osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Myös kunnan yhteistyövelvoitetta korostava pykälä olisi uusi.

Opetushallituksesta tulisi varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan. Tilastotehtävät siirtyisivät Tilastokeskukselle. Varhaiskasvatus ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirtyivät vuoden 2013 alusta lukien sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät säilyivät hallinnonalan siirrosta huolimatta ennallaan. Esityksellä toteutettaisiin hallinnonalan siirto tältä osin loppuun. Opetushallituksen tehtäväksi säädettäisiin valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden laatiminen. Opetushallituksesta annettua lakia muutettaisiin vastaamaan laajentunutta tehtävää. Varhaiskasvatus sisällytettäisiin myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimialaan muuttamalla arviointikeskuksesta annettua lakia sekä lisäämällä arviointia koskeva säännös muutettavaan päivähoitolakiin.

Taloudelliset vaikutukset on otettu huomioon täydentävässä esityksessä talousarvioesitykseen vuodelle 2015.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lasten päivähoito.....	4
2.2 Henkilöstön mitoitus.....	5
2.3 Osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistaminen.....	5
2.4 Asiantuntijavirasto.....	6
2.5 Arviointi.....	7
3 EHDOTETUT MUUTOKSET.....	7
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
4.3 Lapsivaikutukset.....	10
5 ASIAN VALMISTELU.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	15
1.1 Laki lasten päivähoidosta.....	15
1.2 Laki opetushallituksesta.....	23
1.3 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta.....	23
2 VOIMAANTULO.....	23
LAKIEHDOTUKSET.....	24
1. Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta.....	24
2. Laki opetushallituksesta annetun lain muuttamisesta.....	28
3. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	29
LIITE.....	30
RINNAKKAISTEKSTIT.....	30
1. Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta.....	30
2. Laki opetushallituksesta annetun lain muuttamisesta.....	36
3. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	38

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa, joka on annettu 22 päivänä kesäkuuta 2011, todetaan, että säädetään laki varhaiskasvatuksesta ja että varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään opetus- ja kulttuuriministeriöön. Ohjelman mukaan laadukas ja saavutettavissa oleva varhaiskasvatus ja esiopetus taataan koko ikäluokalle. Varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tiivistetään.

Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön lailla lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta (909/2012, HE 159/2012 vp). Hallinnonalasiirrosta huolimatta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät säilyivät ennallaan. Lisäksi lasten päivähoito lakkasi olemasta sosiaalihuoltolain (710/1982) tarkoittama sosiaalipalvelu. Hallinnonalasiirto toteutettiin siten, ettei päivähoitojärjestelmän toimivuudessa tapahtunut laadullisia heikennyksiä eikä päivähoitopalvelujen asiakkaiden asemaan tullut muutoksia. Päivähoitoon sovelletaan edelleen osittain sosiaalihuoltoa koskevia säädöksiä. Hallinnonalasiirrosta tehty päivähoitolain ja siihen liittyvien muiden lakien muutokset oli tarkoitettu väliaikaisiksi ratkaisuksiksi, kunnes opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle valmistellaan uusi varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti joulukuussa 2012 varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän. Työryhmän tuli säädösehdotusten valmistelussa ottaa huomioon muun muassa hallitusohjelman asiaan liittyvät tavoitteet, ja esitys tuli valmistella valtion talouden kehyksen puitteissa. Työryhmä luovutti esityksensä opetus- ja kulttuuriministeriölle maaliskuussa 2014. Työryhmän esitys sisälsi pykälämuotoisia esityksiä muun muassa lain soveltamisalasta, tavoitteista, varhaiskasvatuksen järjestämi-

sestä, monialaisesta yhteistyöstä, oikeudesta varhaiskasvatukseen, kielellisistä oikeuksista, lapsen kehityksen ja oppimisen tuen eri muodoista, osallisuudesta ja vaikuttamisesta, menettelystä, suunnittelusta ja arvioinnista, henkilöstön kelpoisuuksista, mitoituksesta ja rakenteesta sekä tietojen vaihdosta ja salaspidosta. Työryhmän esitys sisälsi lisäksi näkemyksiä muun muassa ohjausjärjestelmästä sekä yksityisten palvelujen järjestämisestä. Työryhmän esitys ei vastannut hallituksen esitystä, vaan monet työryhmän käsittelyssä olleista asiakokonaisuuksista ja vaikutusten arvioinneista edellyttävät jatkotoimenpiteitä. Työryhmän esitykseen jätettiin useita eräviä mielipiteitä. Työryhmän esitys on ollut lausuntokierroksella keväällä 2014.

Hallitus antoi 29 päivänä elokuuta 2013 rakennepoliittisen ohjelman talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi. Ohjelmassa on useita kohtia, joilla on merkitystä lasten päivähoitoon ja sen järjestämisen kannalta. Näistä keskeisin on ohjelman kohta 1.9., jonka mukaan kohdennetaan nykyinen kotihoidon tuki puoliksi molemmille vanhemmille ja rajoitetaan subjektiivista päivähoito-oikeutta sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Hallitus on antanut marraskuussa 2013 päätöksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta sekä maaliskuussa 2014 päätöksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta osana julkisen talouden suunnitelmaa.

Pääministeri Alexander Stubbin 24 päivänä kesäkuuta 2014 päivätty hallituksen ohjelma perustuu Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan, rakennepoliittiseen ohjelmaan sekä sen toimeenpanoa ja julkisen talouden sopeuttamista koskeviin linjauksiin. Stubbin hallituksen ohjelman mukaan Kataisen hallituksen ohjelma vaalikaudelle 2011—2015 ja sen tavoitteet ovat edelleen voimassa. Stubbin ohjelmassa todetaan, että varhaiskasvatustlain valmistelua jatketaan suunnitellusti.

Varhaiskasvatusta koskevien säädösten uudistamiselle ei ole osoitettu määrärahaa vuoden 2015 talousarvioesityksessä. Myöskään valtioneuvoston 3 päivänä huhtikuuta 2014 antama Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2015—2018 ja siihen sisältyvä valtiontalouden kehyspäättös ei sisällä määrärahoja varhaiskasvatusta koskevien uudistusten toteuttamiseksi. Hallitus on sopinut 17 päivänä marraskuuta 2014 täydennyksistä vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja todennut, että varhaiskasvatustalouden ensimmäisen vaiheen käynnistämiseen varaudutaan.

2 Nykytila

2.1 Lasten päivähoito

Lasten päivähoidosta säädetään lasten päivähoitolaissa (36/1973, jälj. päivähoitolaki) sekä samannimisessä asetuksessa (239/1973, jälj. päivähoitoasetus). Lasten päivähoitolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavalla järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset. Perusopetuslain (628/1998) 28 §:n mukaan oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta.

Kunnan on huolehdittava lasten päivähoiton järjestämisestä asukkailleen. Kunta voi järjestää lasten päivähoitoon kuuluvat tehtävät hoitamalla tehtävät itse, olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä, hankkimalla palveluja muulta palvelun tuottajalta taikka antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisiin toimintamuotoihin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Yksityiseen lasten päivähoitoon sovelletaan päivähoitolain lisäksi yksityisistä sosiaalipalveluista annettua lakia (922/2011).

Päivähoitolain 2 a §:n mukaan päivähoiton tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja

yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoiton tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvatusympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysisistä, sosiaalisista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen. Päivähoitoasetuksen 1 a §:ssä on lisäksi todettu, että kasvatustavoitteisiin kuuluu myös suomen- tai ruotsinkielisten, saamelaisien, romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielin ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa.

Päivähoitolain 2 b §:n mukaan päivähoitossa olevalle lapselle kunnan on järjestettävä hoitopaikassa tarpeellinen ravinto, jollei leikkitoiminnan luonteesta muuta johdu. Tämä ei kuitenkaan koske kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (364/63) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä perhepäivähoitoa saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan. Päivähoitolain 6 §:ssä säädetään, että päivähoiton tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla lapselle ja lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva.

Päivähoitolain 7 a §:n mukaan erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi lapselle laaditaan kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan kunnan sosiaalihuollon, terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa. Päivähoitolaissa ei ole säännöstä yleisestä lapselle laadittavasta suunnitelmasta. Sen sijaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), jota sovelletaan lasten päivähoitoon sellaisena kuin se on voimassa tammikuun 1 päivänä 2013, säädetään palvelu- ja hoitosuunnitelmasta. Kyseisen lain

mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta.

Vuonna 2012 Suomessa oli kaikkiaan 228 981 lasta päivähoidossa. Tämä tarkoittaa, että 1—6 -vuotiaista lapsista 62 prosenttia oli joko kunnan järjestämässä tai yksityisessä päivähoidossa. Enemmistö päivähoidossa olevista lapsista, 92 prosenttia, oli kunnan järjestämässä päivähoidossa. Kunnan järjestämässä päivähoidossa olevista lapsista 80 prosenttia (168 014 lasta) oli kokopäivähoidossa ja 20 prosenttia osapäivähoidossa (43 049). Kunnan järjestämässä päivähoidossa olevista lapsista 78 prosenttia hoidettiin kuntien omissa päiväkodeissa, 18 prosenttia kunnan perhepäivähoitossa ja 4 prosenttia kuntien yksityisiltä ostamissa palveluissa. Yksityisessä päivähoitossa yksityisen hoidon tuella hoidettiin 17 918 lasta.

2.2 Henkilöstön mitoitus

Päivähoitoa koskevilla säännöksillä ei ole säädetty ryhmäkoosta päiväkodeissa. Lasten ja henkilöstön välisestä mitoituksesta säädetään suhdelukujen kautta, joista säädetään päivähoitoasetuksessa. Päiväkodissa noudatettavista suhdeluviuista säädetään asetuksen 6 §:ssä ja perhepäivähoitossa noudatettavista 8 §:ssä.

Päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen (804/92) 4 tai 5 §:n mukainen kelpoisuus, enintään seitsemää kokopäivähoitossa olevaa kolme vuotta täyttynyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden tulee päiväkodissa olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä säädetty ammatillinen kelpoisuus. Lisäksi osapäivähoitossa olevia lapsia varten on erillinen mitoituslainsäädännös. Päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi kelpoinen henkilö enintään 13 osapäivähoitossa olevaa kolme vuotta täyttynyttä lasta kohden. Kyseinen kelpoisuusasetus on kumottu ja nykyisin sosiaalihuollon kelpoisuuksista säädetään sosiaalihuollon

ammattillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa (272/2005), jota sovelletaan lasten päivähoitoon päivähoitolain 4 a §:n mukaan sellaisena kuin se on voimassa tammikuun 1 päivänä 2013. Kyseisessä laissa lastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään lain 7 §:ssä ja lähihoitajan 8 §:ssä.

Lisäksi on säädetty, että jos päiväkodissa on yksi tai useampia erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia, on tämä otettava huomioon hoidettavien lasten lukumäärässä tai hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten erityistä avustajaa.

Perhepäivähoitossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa. Lisäksi voidaan hoitaa yhtä perusopetuslain mukaista esiopetusta saavaa lasta, perusopetuksen aloittanutta lasta tai sellaista kunnan järjestämässä osapäivähoitossa olevaa lasta, joka aloittaa perusopetuksen toimintavuotta seuraavana vuonna. Lisäksi perhepäiväkodissa kaksi hoitajaa voi samanaikaisesti hoitaa enintään kahdeksaa lasta ja lisäksi osapäiväisesti kahta edellä mainittua lähinnä esiopetukseen tai perusopetukseen osallistuvaa lasta. Erityisistä syistä ja huomioon ottaen paikalliset olosuhteet kolme hoitajaa voi hoitaa samanaikaisesti enintään kahtatoista lasta.

2.3 Osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistaminen

Päivähoitolaissa ei ole ollut säännöksiä lapsen taikka lapsen vanhemman tai muun huoltajan osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Päivähoitolain 13 a §:n mukaan jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain perusteella järjestettyyn toimintaan sovelletaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia sellaisena kuin se on voimassa tammikuun 1 päivänä 2013.

Kyseisen sosiaalihuollon asiakaslain 8 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan.

Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Laissa on myös muita säännöksiä, joissa korostetaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun.

2.4 Asiantuntijavirasto

Päivähoitolain 9 §:n mukaan päivähoitoon liittyviä asiantuntijaviraston tehtäviä hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, josta säädetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa (668/2008). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii päivähoiton tehtäviä hoitaessaan yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Lisäksi on säädetty, että sosiaali- ja terveysministeriö laatii Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa tulostavoiteasiakirjan päivähoitoon liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi sovittuaan tulostavoitteista opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain mukaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämiseksi on Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Laitos on sosiaali- ja terveysministeriön alainen. Laitoksen tehtävänä on muun muassa: tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä ongelmia, ongelmien yleisyyttä ja ehkäisymahdollisuuksia, sekä kehittää ja edistää toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ongelmien vähentämiseksi; tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja antaa asiantuntijatukea hyvinvointia ja terveyttä edistävien politiikkojen, toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamiseksi; harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, edistää innovaatioita sekä tehdä aloitteita ja esityksiä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen palvelujen kehittämiseksi ja väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi; toimia tilastolain (280/2004) 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena ja ylläpitää alan tiedos-

toja ja rekistereitä siten kuin niistä erikseen säädetään sekä huolehtia tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä; kehittää ja ylläpitää sosiaali- ja terveysalan keskeisiä termejä, määrittäviä ja luokituksia; sekä osallistua toimialansa kansainväliseen toimintaan. Laitoksen tulee lisäksi huolehtia niistä tehtävistä, jotka laissa tai sen nojalla säädetään sen tehtäviksi tai jotka sosiaali- ja terveysministeriö sille määrää.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on toiminut päivähoiton asiantuntijavirastona ja vastannut päivähoiton kehittämistä. Sen tehtäviin on kuulunut Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta edeltävän Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuslaitoksen tutkimus- ja kehittämiskeskuslaitoksen laatimien Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Stakes 2003, oppaita 56, tarkistettu painos 2005) toimeenpanon edistäminen, ohjaus, tutkimateriaalin tuottaminen ja koulutuksen järjestäminen. Se on ylläpitänyt vuosina 2000—2009 omaa varhaiskasvatuksen verkkoympäristöä, Varttua. Laitoksen keskeinen tehtävä on ollut tuottaa varhaiskasvatukseen liittyvää sisältötietoa sekä tietoa sosiaalipalvelujärjestelmästä. Sen kansainväliset tehtävät ovat liittyneet pohjoismaiseen yhteistyöhön ja toimintaan OECD:n (Organisation for Economic Co-operation and Development) varhaiskasvatuksen verkostossa. Lisäksi sille on kuulunut kansainvälisen tilastotiedon tuottaminen. Tilastoviranomaisena laitos on myös tuottanut tietoja päivähoitossa olevien lasten määrästä, päivähoiton henkilöstöstä sekä päivähoiton kustannuksista. Aineiston keruusta on vastannut pääosin Tilastokeskus.

Opetushallitus on opetusministeriön alainen asiantuntijavirasto, josta säädetään Opetushallituksesta annetussa laissa (182/1991). Lain 1 §:n mukaan opetustoimen kehittämistehtäviä varten on opetusministeriön alaisena asiantuntijakeskusvirastona Opetushallitus. Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämistä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä. Opetushallituksen tulee lisäksi huolehtia niistä tehtävistä, jotka sille erikseen säädetään tai määrätään, sekä suorittaa ne toimeksiannot, jotka opetusministeriö virastolle antaa. Opetushallituksen toimialaan kuuluvasta koulutuksesta ja muusta toiminnasta säädetään ase-

tuksella (805/2008). Lasten päivähoito ei ole kuulunut Opetushallituksen toimialaan.

2.5 Arviointi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (jäljempänä Arviointikeskus) on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva itsenäinen ja riippumaton asiantuntijaorganisaatio. Se aloitti toimintansa toukokuussa 2014. Arviointikeskukseen yhdistettiin aiempi Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta sekä Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittama koulutuksen ja korkeakoulujen arviointitoiminta.

Arviointikeskuksen tehtävistä ja organisoinnista säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013) ja asetuksessa (1317/2013). Lain 1 §:n mukaan Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten. Lain 2 §:n mukaan Arviointikeskuksen tehtävänä on muun muassa toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja laissa säädetyn arviointisuunnitelman mukaisesti, tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen arviointia. Lisäksi Arviointikeskuksen tulee huolehtia muista tehtävistä, jotka säädetään tai määrätään sen tehtäviksi.

Lain 4 §:n mukaan Arviointikeskuksen yhteydessä toimii arviointineuvosto, joka seuraa ja kehittää Arviointikeskuksen toimintaa. Arviointineuvoston kokoonpanosta, tehtävistä ja päätösvaltaisuudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvosto nimittää arviointineuvoston enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Lain 5 §:n mukaan arviointineuvosto laatii esityksen arviointisuunnitelmaksi, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy. Arviointisuunnitelma sisältää arvioitavat kohteet ja arviointien aikataulun. Nykyinen arviointisuunnitelma ja sen täydennyspäätös on laadittu vuosille 2012—2015. Arviointikeskukselle ei ole kuulunut päivähoitolaissa säädetty toiminta.

3 Ehdotetut muutokset

Esityksen tarkoituksena on tehdä nykyiseen päivähoitolakiin tiettyjä muutoksia jatkumona hallinnonalasiirrolle ja ensimmäisenä vaiheena kohti uutta varhaiskasvatustalakea. Esityksen tavoitteena on uudistaa ja ajantasais-taa yli 40 vuotta voimassa olleen päivähoito-lain tavoitteita sekä täsmentää esimerkiksi ravintoa ja toimintaympäristöä koskevien säännösten sanamuotoja. Myös lain nimike ehdotetaan muutettavaksi. Kokonaan uusina asioina lakiin kirjattaisiin säännökset päivä-kodin ryhmäkoosta, lapsen varhaiskasvatus-suunnitelmasta, osallisuudesta ja vaikuttami-sesta, arvioinnista sekä yhteistyöstä. Asian-tuntijavirasto ehdotettaisiin muutettavaksi Opetushallitukseksi. Valtakunnallisista var-haiskasvatussuunnitelman perusteista säädet-täisiin laissa.

Laissa otettaisiin käyttöön varhaiskasva-tuksen käsite, joka korvaisi lasten päivähoi-don käsitteen koko varhaiskasvatusta koske-van lainsäädännön kattavasti. Varhaiskasva-tus tarkoittaisi suunnitelmallista ja tavoitteel-lista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muo-dostamaa kokonaisuutta, jota annetaan päi-vähoidossa. Käsitettä on käytetty ja se on määritelty muun muassa valtioneuvoston pe-riatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valta-kunnallisista linjauksista (Sosiaali- ja terve-yksministeriön julkaisuja 2002:9) ja Varhais-kasvatussuunnitelma perusteissa. Esitys ko-rostaisi varhaiskasvatuksen merkitystä sosi-aalipalvelun sijaan kasvatus- ja koulutuspal-veluna. Käsitteen käyttöön ottamista puoltaa myös se, että esityksessä ehdotetaan säädet-täväksi valtakunnallisista varhaiskasvatus-suunnitelman perusteista. Perusteiden asema muuttuisi suositusluonteisista ohjeista lakiin perustuviksi velvoittaviksi määräyksiksi, jot-ka päivähoidon järjestäjän olisi otettava huomioon toimintaa suunnitellessaan ja jär-jestäessään. Perusteiden tarkoituksena olisi edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista to-teuttamista koko maassa, toteuttaa laissa sää-dettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Ehdotuksessa esitetään ajantasaistettavaksi varhaiskasvatuksen tavoitteet vastaamaan tämän päivän yhteiskunnan vaatimuksia ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Var-

haiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen pohjautuisi uudistettuihin tavoitteisiin. Lisäksi kunnan tai muun palvelun tarjoajan laatimilla paikallisilla suunnitelmissa voitaisiin täydentää valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta. Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle olisi laadittava varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjattaisiin lapsen kehityksen ja oppimisen tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Myös lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen kirjattaisiin suunnitelmaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma korvaisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisen palvelu- ja hoitosuunnitelman sekä päivähoitolain mukaisen kuntoutussuunnitelman. Käytännössä kuntoutussuunnitelmia ei ole enää laadittu, vaan useimmissa kunnissa on ollut käytössä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2013 tekemän erilliskyselyn (THL 16/2014) mukaan kaikkiaan 90 prosentissa kunnista lasten varhaiskasvatussuunnitelmat oli laadittu 80—100 prosentille lapsista. Yksi prosentti vastanneista kunnista ilmoitti, ettei varhaiskasvatussuunnitelmaa oltu lainkaan laadittu.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset osallisuudesta ja vaikuttamisesta sekä yhteistyöstä. Vaikuttamista ja osallisuutta koskeva säännös koskisi sekä lasta että lapsen vanhempia ja muita huoltajia. Lapsen mielipide ja toivomukset olisi selvitettävä hänen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa, ja vastaavasti lapsen vanhemmille ja muille huoltajille olisi annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Heille olisi myös järjestettävä mahdollisuus osallistua toimintayksikössä yleisemminkin varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Kunnan olisi varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä muiden toimialojen sekä tarvittavien tahojen kanssa, mikä korostaisi lasten ja perheiden palvelujen tarkoituksenmukaista järjestämistä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi päiväkodin ryhmäkoosta. Päiväkodin yhdessä

ryhmässä saisi ehdotuksen mukaan olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Päivähoitoasetuksen mitoitusta koskevat säännökset huomioiden ehdotus tarkoittaisi, että kolme vuotta täyttäneiden kokopäivähoidossa olevien lasten ryhmässä saisi olla yhtä aikaa läsnä enintään 21 lasta ja alle kolmevuotiaiden ryhmässä enintään 12 lasta. Säännös ei estäisi erilaisten ryhmien, esimerkiksi eri-ikäisten lasten ryhmien perustamista, mutta tällöinkin ryhmässä saisi olla samanaikaisesti läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava lapsimäärä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastoksi Opetushallitus Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan. Hallinnonalasiirrossa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät jäivät ennalleen, vaikka lasten päivähoito ei enää ole sosiaalihuoltolain tarkoittama sosiaalipalvelu. Laitos on sosiaali- ja terveysministeriön alainen sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijatehtäviä hoitava laitos. Opetushallitus on puolestaan opetus- ja kulttuuriministeriön alainen opetustoimen asiantuntijavirasto. Kun lasten päivähoiton yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta ovat vuoden 2013 alusta lukien kuuluneet opetus- ja kulttuuriministeriölle ja varhaiskasvatus on osa kasvatusta ja koulutusjärjestelmää, muutoksella saatettaisiin asiantuntijaviraston osalta hallinnonalasiirto loppuun. Opetushallituksen tehtävänä olisi laatia ja päättää varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Opetushallituksesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksen edellyttämät lisäykset Opetushallituksen tehtäviin. Koska Opetushallitus ei ole Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tapaan tilastoviranomainen, olisi Tilastokeskus jatkossa tilastolain mukaan varhaiskasvatuksen tilastoviranomainen valtion tilastotoimen yleisviranomaisena.

Nykyiseen päivähoitolakiin ehdotetaan lisättäväksi arviointia koskeva vastaavantyyppinen säännös, joka sisältyy useimpiin muihin koulutusta koskeviin lakeihin. Varhaiskasvatuksen järjestäjän olisi arvioitava antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa arviointiin, mikä yleisimmin tarkoittaisi Kansallisen koulutuk-

sen arviointikeskuksen suorittamaa arviointia. Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettuun lakiin tehtäisiin muutokset, joilla varhaiskasvatus tulisi osaksi arviointikeskuksen toimialaa ja tehtäviä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen edellyttämät määrärahat Opetushallituksen osalta osoitetaan valtion täydentävässä talousarvioesityksessä vuodelle 2015. Varhaiskasvatusta koskevien säädösten uudistamiselle ei osoitettu määrärahaa vuoden 2015 talousarvioesityksessä. Myöskään valtionneuvoston 3 päivänä huhtikuuta 2014 antama Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2015—2018 ja siihen sisältyvä valtionalouden kehyspäättös ei sisältänyt määrärahoja varhaiskasvatusta koskevien uudistusten toteuttamiseksi.

Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat pääosin Opetushallituksen toimintamenoihin. Esityksen mukaan Opetushallitus toimisi varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sijasta. Esityksen mukaan valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen sekä kehittämistoiminnan suunnittelu-, valmistelu ja toimeenpanotehtävät ja hyvään hallintoon kuuluva neuvonta, tiedottaminen ja muu asiakaspalvelutyö ja informaatio-ohjaus edellyttäisivät kolmea henkilötyövuotta vastaavan määrärahan eli 225 000 euron osoittamista Opetushallitukselle. Määräraha lisättäisiin vuodesta 2015 alkaen Opetushallituksen toimintamenoille 29.01.02.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on toiminut lasten päivähoidon tilastoviranomaisena. Esityksen mukaan päivähoidon kansallisista ja kansainvälisistä tilastointitehtävistä vastaisi jatkossa Tilastokeskus. Tilastointitehtävistä aiheutuvat menot katettaisiin Opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta 29.10.20, Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoiton kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).

Varhaiskasvatuksen arviointitehtävien sisällyttäminen Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintaan ei edellytä määrärahalisyyksiä momentille 29.01.04, vaan teh-

tävät hoidettaisiin nykyisillä voimavaroilla. Arviointikeskuksen henkilökunnan kokonaismäärä on noin 40.

Toiminnan arviointia tehdään paikallistalolla, ja kunnilla on käytössään erilaisia tapoja arvioida järjestämänsä varhaiskasvatuksen toteutumista ja laatua. Säännös laadun arvioinnista ei siten aiheuta kunnille uusia kustannuksia.

Esityksessä ehdotetaan myös, että päiväkoodeissa säädetään ryhmien enimmäiskoosta. Ryhmän koon sääntely tapahtuisi niin, että päiväkodin yhdessä ryhmässä saisi olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava lapsimäärä. Tämän muutoksen ei arvioida aiheuttavan uusia henkilöstökuluja, koska henkilöstön suhdelukuihin ei esitetä muutoksia eikä muutos vaikuttaisi tarvittavan henkilöstön kokonaismäärään.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Hallinnonalasiirrossa varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 11 §:n mukaan ministeriöiden toimialajaon muuttuessa siirtyvät ministeriön hallinnonalalle kuuluvat virastot, laitokset, toimielimet ja yhtiöt uuden toimialajaon mukaisen ministeriön hallinnonalalle. Samoin siirtyvät vireillä olevat asiat sekä ministeriön tekemät sopimukset ja muut sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvoitteet uuden toimialajaon mukaiselle ministeriölle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät jäivät hallinnonalasiirrossa kuitenkin ennalleen, ja sen tulosoikeudesta päivähoitoon liittyvien tehtävien osalta on vastannut sosiaali- ja terveysministeriö sovittuaan tulostavoitteista opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa (HE 159/2012 vp).

Esityksen mukaisesti varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto olisi Opetushallitus. Kaikki Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle kuuluneet varhaiskasvatukseen ja lasten päivähoitoon liittyvät tehtävät siirtyisivät Opetushallitukselle. Opetushallitus ei olisi kuitenkaan tilastolain tarkoittama tilastoviran-

omainen, vaan Tilastokeskus olisi valtion tilastotoimen yleisviranomaisena tilastoviranomainen. Opetushallituksen asiantuntijaviraston tehtäviin varhaiskasvatuksen kehittämisessä ja sisältötiedon tuottajana kuuluisi kuitenkin Tilastokeskuksen tuottamien tietojen jatkotyöstämistä ja raportointia. Opetushallituksesta annettua lakia täsmennettäisiin sen toimialan muuttumisen johdosta. Erityisenä tehtävänä Opetushallitukselle säädettäisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen ja niistä päättäminen sekä toimeenpanon edistäminen. Opetushallitus on ollut opetustoimen asiantuntijavirasto, jonka tehtäviin on muun muassa kuulunut perusopetuslain mukaisten opetussuunnitelman perusteiden laatiminen. Muutoksella toteutettaisiin hallinnonalasiirto loppuun asiantuntijaviraston osalta, ja osana kasvatusta ja koulutusjärjestelmää Opetushallitus huolehtisi myös varhaiskasvatuksen tehtävistä. Opetushallitukselle esitetään edellä mainitun mukaisesti kolme henkilötyövuotta tehtävien hoitamiseksi.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittava riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka aloitti toimintansa toukokuussa 2014. Arviointikeskukseen yhdistettiin aiempi Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta sekä Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittama koulutuksen ja korkeakoulujen arviointitoiminta. Koska varhaiskasvatus on hallinnon siirron myötä osa kasvatusta ja koulutusjärjestelmää on tarkoituksenmukaista, että arviointitoiminta kattaa myös varhaiskasvatuksen. Arviointikeskuksen tehtävänä on tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskeissa asioissa. Nämä tehtävät soveltuvat hyvin myös varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen ja tukisivat paikallisten viranomaisten tekemää laatutyötä. Arviointikeskuksen tuottamat arvioinnit palvelisivat niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen kehittämistä ja niitä voidaan hyödyntää myös kansainvälisissä vertailuissa.

Esityksen mukaan lapselle olisi laadittava varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta ei ole ollut säännöksiä, mutta lapselle on tullut laatia palvelu- ja

hoitosuunnitelma, jonka lisäksi erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle on kuntoutuksen yhteensovittamiseksi tullut laatia kuntoutussuunnitelma. Näiden suunnitelmien sijaan olisi laadittava lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kaikille päiväkodissa ja perhepäivähoidossa oleville lapsille. Muutos ei aiheuttaisi kuntien käytäntöihin suuria muutoksia, koska suurimmassa osassa kuntia on ollut käytössä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat. Kuntien käytäntöjä yhdenmuokaistaisi se, että valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa olisi mahdollista antaa määräyksiä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Kunnan tai muun palvelun tarjoajan laatimilla paikallisilla suunnitelmissa voidaan täydentää valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

4.3 Lapsivaikutukset

Esitys vahvistaisi lapsen edun ensisijaisuutta varhaiskasvatuspalvelun järjestämisessä, suunnittelussa, tuottamisessa ja päätöksenteossa. Lapsen edun huomioiminen perustuu Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59—60/1991) 3 artiklaan.

Varhaiskasvatusta koskevien tavoitteiden ajantasaistaminen ja uudistaminen edesauttaisivat lapsen kokonaisvaltaisen ja yksilöllisen kehittymisen ja oppimisen edellytysten tukemista iän ja kehityksen mukaisesti. Tämä tapahtuu monipuolisen, tavoitteellisen ja suunnitelmallisen toiminnan ja tarvittaessa monialaisen yhteistyön kautta. Korostamalla lasta kunnioittavaa toimintatapaa ja mahdollisimman pysyviä lasten ja henkilöstön välisiä vuorovaikutussuhteita turvattaisiin lapsen kehitystä ja lasten huollosta ja tapaamisoi-keudesta annetun lain (361/1983) 1 §:n mukaisia oikeuksia pysyviin, läheisiin ihmissuhteisiin, hyvään hoitoon ja kasvatukseen sekä ikään ja kehitystasoon nähden tarpeelliseen valvontaan ja huolenpitoon. Tavoitteiden kautta vahvistettaisiin lapsen syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä kielellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja kat- somuksellisen taustan kunnioittamista. Lapsen mahdollisuutta leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön sekä myönte-

siin oppimiskokemuksiin vahvistettaisiin esitykseen kirjattujen tavoitteiden kautta. Tavoitteellisen toiminnan kautta lapsi saisi tukea yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen ja häntä ohjattaisiin vastuunalaiseen ja kestävään toimintaan, toisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen.

Lapsen osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet itseään koskevissa asioissa korostuisivat osana esityksen tavoitteita. Tavoite on Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukainen. Tavoitteen lisäksi lapsen ja vanhempien osallisuutta ja vaikuttamista varhaiskasvatuksessa edistettäisiin laajemmin ehdottamalla, että lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen ja vanhempien näkemysten huomioimista vahvistaisi edelleen kirjaus siitä, että lapsen ja lapsen vanhempien ja muiden huoltajien on annettava osallistua ja vaikuttaa toimintayksikössä varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

Ruokailuun ja ravintoon liittyvät täsmennykset mahdollistaisivat sen, että lapsi saa päivähoitossa ikäänsä nähden terveellistä ja ravitsemukselliset vaatimukset täyttävää laadukasta ravintoa, jota on myös tarjolla riittävästi ja riittävän usein toiminnassa vietetyn ajan pituudesta riippuen. Lapsen kannalta merkityksellistä on, että lakiin lisättäisiin säännös ruokailun tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä ja ohjaamisesta. Tämän kautta lapsi saa ohjausta ruokailutottumuksiin ja tapoihin.

Esityksessä oleva velvoite siitä, että päiväkodissa yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia, edistäisi sitä, että lasten ja kasvattajien määrä sekä sitä kautta lasten kokema vuorovaikutussuhteiden määrä eivät kasva tarpeettoman suuriksi varhaiskasvatuksessa. Tämä edistää varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimista. Rajoitettu lasten ja kasvatushenkilöstön määrä vähentäisi myös ryhmässä olevaa melun tasoa ja lasten kokemaa stressiä.

Ehdotuksessa esitetty nykyistä täsmällisempi säännös varhaiskasvatusympäristöstä

turvaisi lapsen iän ja kehityksen mukaisesti suunnitellun ympäristön kehittävyttä, oppimisen edistävyyttä sekä terveellisyyttä ja turvallisuutta. Säännös parantaisi varhaiskasvatusympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa varhaiskasvatuksen tavoitteiden ja toiminnan sisällön sekä lapsen tarpeiden asettamien vaatimusten huomioon ottamista. Säännös edellyttäisi myös vammaisten ja toimintarajoitteisten lasten huomioon ottamisen tiloja, toimintaympäristöä ja -välineitä suunniteltaessa ja hankittaessa.

Ehdotuksen mukaisesti jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma huomioisi lapsen yksilölliset tarpeet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet sekä vanhempien ja henkilöstön näkemykset varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja toteuttamisesta. Suunnitelman laatiminen edellyttäisi lapsen vanhempien tai muiden huoltajien sekä henkilökunnan tietojen, taitojen ja asiantuntemuksen yhdistämistä lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi. Lapsen osallisuutta edistäisi lapsen mielipiteen selvittäminen lapsen ikä ja kehitys huomioiden varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman arvioiminen ja tarkistaminen vähintään kerran vuodessa tai useammin lapsen tarpeista johtuvan syyn vuoksi edesauttaisi lapsen saaman varhaiskasvatuksen yksilökohtaisuuden ja tarpeenmukaisuuden toteutumista.

Korostaessaan yhteistyön velvoittavuutta ja selkeiden yhteistyörakenteiden luomista varhaiskasvatuslaki edistäisi lasten ja perheiden palvelujen saumattomien kokonaisuuksien muodostumista. Vaikutuksena olisi, että lapsi ja perhe saisivat joustavasti tarpeidensa mukaisia palveluja. Toiminnan laatua ja lapsen saaman kehityksen ja oppimisen edellytysten toteuttamista takaa osaltaan säännös, jonka mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta ja osallistua Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen suorittamaan tai muuhun ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

5 Asian valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 7 päivänä joulukuuta 2012 työryhmän valmiste-

lemaan päivähoitoa koskevien säädösten uudistamista. Työryhmässä oli edustettuina opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi 15 tahoa, jotka edustivat viranomaisia, järjestöjä, yliopistoja ja kuntia. Lisäksi työryhmässä oli kolme tahoa edustettuna pysyvänä asiantuntijana. Työryhmän toimikausi päättyi helmikuun lopussa 2014. Työryhmän esitykset koottiin raporttiin Kohti varhaiskasvatustalukia (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:11). Raportin pykäläkohtaisista esityksistä ja pykälien perusteluista (raportin luvut 2.1—2.4) pyydettiin lausuntoa 87 eri taholta. Lausuntoaika päättyi 27 päivänä toukokuuta 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaanotti pyydettyjä lausuntoja yhteensä 77 kappaletta, sisältäen kuuden aluehallintoviraston lausunnot. Muita lausuntoja vastaanotettiin kaikkiaan 26 kappaletta. Yhteensä lausuntoja saatiin 103 kappaletta.

Pyydetyn lausunnon antoivat seuraavat tahot: oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto sekä nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, valtiovarainministeriö, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, aluehallintovirastot (6 kpl), Opetushallitus, Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, lapsiasiavaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, vähemmistövaltuutettu, tietosuojavaltuutettu, Saamelaiskäräjät, Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE, Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE, Keskustan eduskuntaryhmä, Kokoomuksen eduskuntaryhmä, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, Perussuomalaisen eduskuntaryhmä, Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Vihreä eduskuntaryhmä, Alajärven kaupunki, Heinolan kaupunki, Helsingin kaupunki, Imatran kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Järvenpään kaupunki, Kaarinan kaupunki, Kajaanin kaupunki, Kokkolan kaupunki, Kouvolan kaupunki, Kristiinankaupunki, Kuopion kaupunki, Oulun kaupunki, Raaseporin kaupunki, Rantasalmen kunta, Sodankylän kunta, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Am-

mattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE, Sosiaalialan osaamiskeskukset, Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö AKAVA, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Kuntatyönantajat, Sosiaalialan Työnantajat, Lastentarhanopettajaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Sosiaalialan korkeasti koulutettujen ammattijärjestö Talentia, Sosiaali- ja terveystieteiden ammattijärjestö Tehy, Suomen Lähi- ja perushoitajaliitto Super, Kirkkohallitus, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA, Sosiaali ja terveys, Suomen Kuntaliitto, Suomen Monikkoperheet, Suomen UNICEF, Suomen Yrittäjät, Svenska Finlands folkting ja Vammaisfoorumi.

Lisäksi lausunnon toimittivat seuraavat tahot: Aivoliitto, Ammattiliitto Pro, Diabetesliitto, Kansanopistot, Kuurojen liitto, Lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalamppu, Monimuotoiset perheet, Naisasialiitto Unioni, Naisasialiitto Unioni/Tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa -hanke, Näkövammaisten Keskusliitto, OAJ Pääkaupunkiseutu ja OAJ Uusimaa, Samarbetetsförbundet kring funktionshinder SAMS, Seta, Sosiaalialan AMK-verkosto, Suomen kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura, Suomen Montessoriliitto, Suomen Psykologiliitto, Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT, Suomen varhaiskasvatus, Taiteen edistämiskeskus, Toimihenkilöliitto ERTO, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio VALO, Valtion liikuntaneuvosto, Viittomakielen ohjaajat ja Yhden vanhemman perheiden liitto.

Esitys on valmistelu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä. Valmistelussa on käytetty työryhmän raportista saatuja lausuntoja, koska esityksen ehdotukset pohjautuvat pääosin työryhmän esityksiin.

Yleisesti lausunnoissa nähtiin tarpeelliseksi päivähoitolain uudistaminen. Uuden lainsäädännön lähtökohtana tulisi olla lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja lapsen näkökulma. Lain pitäisi turvata sekä lapsen että perheen etu. Varhaiskasvatuksen määritelmää hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamana kokonaisuutena osa piti hyvänä ja riittävänä.

Osa lausujista puolestaan esitti, että varhaiskasvatus ja perhepäivähoito pitäisi määrittellä erikseen korostaen varhaiskasvatuksen pedagogista tehtävää ja eri toimintamuodoissa vaadittavia henkilöstön koulutusvaatimuksia. Varhaiskasvatuksen tavoitteita pidettiin pääosin hyvinä, mutta tuotiin myös esiin, että tavoitteet ovat vaativat ja pohdittiin, tulisiko tavoitteet säätää yleisemmällä tasolla. Lausuntojen pohjalta tavoitteita on muokattu liikunnan, kulttuurin ja koulutuksellisen tasa-arvon sekä sukupuolten välisen tasa-arvon osalta. Tavoitteisiin lisättäväksi esitetty esteettömyys on otettu huomioon esityksen varhaiskasvatusympäristöä koskevassa pykälässä.

Työryhmän esitykseen ravinnosta ehdotettiin, että säännöksen tulisi kattaa myös liikunta. Lausunnoissa esitettiin myös, että säännöksessä tulisi tarkentaa tarjottavien aterioiden määrää suhteessa hoitoaikaan. Ravintoa koskeva pykälä on säilytetty omana kokonaisuutenaan, mutta liikunta on lisätty tavoitteisiin. Liikunnasta ja kulttuurista vastaavat tahot on lisätty myös yhteistyötä koskevaan pykälään. Työryhmän esitystä kehittävästä, terveellisestä ja turvallisesta varhaiskasvatusympäristöstä pidettiin monen lausunnon taholta hyvänä ja erittäin tärkeänä. Lausujat korostivat myös saavutettavuutta, esteettömyyttä sekä kiusaamisen ehkäisyä. Toimintaympäristöä koskevaa säännöksen sanamuotoa on täsmennetty lausuntojen pohjalta. Työryhmän esitykseen sisällyntä toimintaympäristön seurantavelvoitetta ei ole sisällytetty lain uudistamisen tähän vaiheeseen.

Työryhmän esitys päiväkodin lapsiryhmän enimmäiskoon säätämisestä jakoi lausunnonantajien mielipiteet. Osa katsoi, että lapsiryhmän enimmäiskoko tulee määrittellä. Enimmäiskoosta säätäminen turvaisi aiempaa paremmin lasten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Osa lausujista puolestaan katsoi, että enimmäiskokoa ei tule säätää, koska se jäykistää toimintaa. Etenkin kuntakenttä vastusti ryhmäkoosta säätämistä esitetyllä tavalla, koska se aiheuttaisi lisäkustannuksia, estäisi mahdollisuuden reagoida paikalliseen palvelutarpeen muutoksiin nopeasti ja edellyttäisi uusia tiloja.

Työryhmän esittämien velvoitteiden laatia valtakunnallinen, paikallinen ja lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma todettiin joissakin lausunnoissa olevan ristiriidassa hallituksen rakennepoliittisen ohjelman kanssa. Kuitenkin esitystä Opetushallituksen laatimista velvoittavista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista pidettiin pääosin hyvänä. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen osalta perusteisiin toivottiin lisättäväksi, että Opetushallituksen olisi valmisteltava perusteet yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa. Osa lausujista piti valtakunnallista suunnitteluasiakirjaa riittävänä ja katsoi, että paikallisen ja lapsikohtaisen suunnitelman laatiminen pitäisi olla kuntien harkinnassa. Jotkut lausujista ehdottivat, että lapsikohtainen suunnitelma tulisi laatia vain tukea tarvitseville lapsille tai muutoin erityisistä syistä. Lausunnoissa tuotiin esiin lapselle laadittavan lääkehoitosuunnitelman tärkeys. Esityksessä ehdotetaan valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista sekä jokaiselle lapselle laadittavaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lisäksi voidaan laatia paikallisia suunnitelmia.

Lasten ja vanhempien osallisuutta ja vaikuttamista koskevaa säännöstä pidettiin pääosin kannatettavana. Ehdotuksen katsottiin olevan linjassa sekä perustuslain että lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa. Tosiasiallisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi kiinnitettiin huomiota tulkkauspalveluiden järjestämiseen sekä vammaisten lasten ja vammaisten vanhempien asemaan. Lausunnoissa kiinnitettiin myös huomiota siihen, että joillain lapsilla on useampia koteja ja tällöin kasvatuskumppanuiden toteutumiseksi tulisi huomioida lapsen tosiasialliset perhesuhteet kattavasti.

Monialaista yhteistyötä koskevaa ehdotusta pidettiin tärkeänä. Varhaiskasvatuksen käytettävissä tulee olla monialaista osaamista ja asiantuntemusta, mikä edellyttää toimivia ja pysyviä yhteistyörakenteita yli hallinnonrajojen kaikkien lasten ja perheiden palvelujen välillä. Pykälässä toivottiin mainittavan myös seurakunnat, alan järjestöt sekä lasten kulttuurista vastaavat tahot, konsultoivat psykologipalvelut, näkövamma-alan asiantuntijat ja kunnan maahanmuuttajapalvelut. Lausunnot sisälsivät vain vähän kannanottoja arviointia

koskevaan säännökseen, mutta varhaiskasvatuksen arviointia koskevaa ehdotusta pidettiin pääosin hyvänä.

Työryhmän esitys ei sisältänyt pykäläkohtaisia ehdotuksia ohjausjärjestelmästä, mutta työryhmä esitti näkemyksensä muun muassa, että asiantuntijavirastona toimisi jatkossa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan Opetushallitus. Lausunnon antajat pitivät tätä ehdotusta valtaosin kannatettavana ja totesivat, että varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmän tulisi olla yksiselitteisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki lasten päivähoidosta

1 §. Pykälässä säädettäisiin lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Lakia sovellettaisiin kunnan, kuntayhtymän sekä muun palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintana. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen käsitteen käyttöön ottamisella halutaan korostaa nykyistä enemmän varhaiskasvatuksen asemaa osana kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatukseen osallistumisesta päättävät lapsen huoltajat tai muu laillinen edustaja.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi. Muuta varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle voidaan esityksen mukaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset.

Varhaiskasvatuksen käsite on yleisesti tunnettu ja sitä on käytetty pitkään. Muun muassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9) on määritelty varhaiskasvatus lapsen eri elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi, jonka tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Suomessa varhaiskasvatuksen toteuttamisen periaatteena on ollut niin kutsuttu *educare*-malli, jossa kasvatus, opetus ja hoito muodostavat sisällöllisen kokonaisuuden. Nämä varhaiskasvatuksen osa-alueet voivat kuitenkin painottua eri tavoin esimerkiksi eri-ikäisillä lapsilla, erilaisissa toimintamuodoissa tai eri vuorokauden aikoina annettavassa varhaiskasvatuksessa. Vastaavasti varhaiskasvatuksen käsitteen sisältöä on

avattu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2003, oppaita 56, tarkistettu painos 2005). Lain 9 §:ssä ehdotetaan, että valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista säädettäisiin laissa.

Pykälän kuudennessa momentissa säädettäisiin, että jäljempänä tässä laissa lasten päivähoidolla tarkoitetaan varhaiskasvatusta.

2 a §. Pykälässä säädettäisiin varhaiskasvatuksen tavoitteista, jotka korvaisivat voimassa olevat lain tavoitteet. Tarkoituksena on ajantasaistaa ja uudistaa nykyisiä tavoitteita. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Näkemykseen vaikuttavat erityisesti kasvatustieteellinen ja varhaiskasvatustieteellinen, mutta myös monitieteellinen ja laaja-alainen tieto ja tutkimus sekä pedagogisten menetelmien hallinta. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää toiminnan suunnittelua eri tasoilla, kuten kunnan, toimintayksikön tai ryhmän tasoilla. Ehdotetun lain 9 §:ssä säädettyjen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden yksi tarkoitus olisi edistää laissa säädettyjen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toimeenpanoa, ja niissä määrättäisiin varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä.

Tavoitteet eivät olisi pykälässä tärkeysjärjestyksessä, vaan tarkoituksena on nostaa esiin varhaiskasvatuksen eri osa-alueita ja keskeisimpiä teemoja. Ensimmäisen tavoitteen mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena olisi edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia. Toinen ja kolmas tavoite asettaisivat tavoitteita toiminnalle, jossa leikki ja myönteiset oppimiskokemukset olisivat keskiössä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena olisi muun muassa tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa. Neljäs tavoite koskisi varhaiskasvatusympäristöä ja viides lapsen ja henkilöstön välistä vuorovaikutusta. Kuudes tavoite korostaisi syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta sekä yleisen kulttuuriperinteen ja kielellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan kunnioittamista. Varhaiskasvatus on yksi

keskeinen syrjäytymistä ja hyvinvointieroja vähentävä palvelu. Varhaiskasvatuksen tavoitteena olisi seitsemännen kohdan mukaan tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarvittava tuki varhaiskasvatuksessa sekä tarpeen mukaan monialaisessa yhteistyössä. Kahdeksas tavoite liittyisi lapsen sosiaaliseen kanssakäymiseen ja vuorovaikutukseen muiden lasten ja henkilöstön kanssa sekä laajemminkin osana yhteiskuntaa. Yhdeksäs tavoite korostaisi lapsen osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kymmenes yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta varhaiskasvatushenkilöstön tai lapsen vanhempien ja muiden huoltajien välillä.

2 b §. Pykälässä säädettäisiin lähtökohtaisesti nykyistä päivähoitoa koskevaa säännöstä vastaavasti ravinnon järjestämisestä varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella kuitenkin siten, että sanamuotoja täsmennettäisiin. Tarpeellisen ravinnon rinnalle lisättäisiin suona terveellinen. Tarkoituksena olisi, että ruoan laatu täyttäisi yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset sekä sitä tarjottaisiin riittävästi ja riittävän usein hoitopäivän pituudesta riippuen. Lapsilla lähes kaikkien ravintoaineiden tarve painoon suhteutettuna on suurempi kuin aikuisilla. Lakiin lisättäisiin myös, että ruokailun olisi oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu. Ruokailu on osa lapsen varhaiskasvatusta, ja lapsena opitut ruokailutottumukset ja -tavat ohjaavat myöhempiä syömistä ja niillä on kauaskantoisia vaikutuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut vuonna 2004 ravitsemussuositukset raskaana oleville ja imettäville naisille sekä alle kouluikäisille lapsille (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:11), mikä sisältää tarkempia tavoitteita ja suosituksia järjestettävälle ruokailulle.

Pykälä sisältäisi nykyistä vastaavasti sen, ettei ravinnon järjestämisvelvollisuus koskisi kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista lapsille heidän omassa kodissaan. Sairausvakuutuslain osalta viitattaisiin kumotun lain sijaan voimassa olevaan lakiin 1224/2004.

Kolmanteen momenttiin lisättäisiin mahdollisuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä ravinnon terveellisyy-

destä ja tarpeellisuudesta ja ruokailun toteuttamisesta.

5 a §. Nykyisissä päivähoitosäädöksissä ei ole säännelty ryhmäkoosta päiväkodeissa. Päivähoitoasetuksen 6 §:ssä säädetään päiväkodissa noudatettavasta hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvien henkilöiden ja lasten välisestä mitoituksesta eli niin kutsutusta suhdeluvusta. Suhdeluvun perusteella määritellään, kuinka monta hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa lastentarhanopettajaa tai lähihoitajaa päiväkodissa on oltava siellä olevaa lapsimäärää kohden. Suhdeluvut on määritelty erikseen kolme vuotta täyttäneiden ja alle kolmivuotiaiden lasten osalta. Päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttäneitä tai enintään neljää alle kolmevuotiaista lasta kohden. Lisäksi päivähoitoasetuksen 6 §:n 2 momentissa on säädetty erillinen suhdeluku osapäivähoidossa oleville kolme vuotta täyttäneille. Hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä kohden on voinut olla 13 osapäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta. Perhepäivähoidon suhdeluvuista säädetään erikseen päivähoitoasetuksen 8 §:ssä.

Pykälässä ehdotettaisiin päiväkotien ryhmäkoosta säättämistä. Päiväkotien toiminta on ryhmämuotoista. Lapsen ja henkilöstön sekä lasten keskinäisten suhteiden pysyvyyden ja jatkuvuuden turvaamiseksi sekä toiminnan tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi lapsi kuuluu johonkin lapsista koostuvaan ryhmään. Jotta olisi mahdollista saavuttaa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet, huomioida lapsen yksilölliset tarpeet ja toteuttaa suunniteltua ja laadukasta varhaiskasvatusta, ryhmä ei saisi olla liian suuri. Pykälässä ehdotetaan, että päiväkodin yhdessä ryhmässä saisi olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Tämä rajaisi ryhmässä yhtä aikaa läsnä olevien lasten määrän alle kolmevuotiaitten kohdalla 12 lapseen ja kolme vuotta täyttäneiden kohdalla 21 lapseen, kun kyse on kokopäivähoidossa olevista lapsista. Säännös ei kuitenkaan estäisi erilaisten ryhmien muodostamista. Edelleen olisi mah-

dollista muodostaa esimerkiksi eri-ikäisten lasten ryhmiä tai esimerkiksi kielipainotteisia ryhmiä. Ryhmäkoosta säätäminen ei tarkoittaisi myöskään sitä, että yhdessä ryhmässä olisi oltava aina kolme hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä. Ryhmä voisi koostua myös alle kolmesta henkilöstöön kuuluvasta ja näitä vastaavasta lapsimäärästä. Lisäksi toiminnassa voitaisiin käyttää erilaisia toiminnallisia pienryhmiä, jotka muodostettaisiin ryhmän sisältä tai tekemällä yhteistyötä muiden päiväkodin ryhmien kanssa.

Ryhmäkokosäännös ei myöskään estäisi sitä, että ryhmässä toimisi enemmän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa henkilöstöä kuin kolme, kunhan lasten määrä pysyisi säädettyissä rajoissa. Päivähoitoasetuksen 6 §:n 3 momentin mukaan erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevat lapset tulee ottaa huomioon hoidettavien lasten lukumäärässä tai hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten erityistä avustajaa. Ryhmässä voisi olla enemmän kuin kolme hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvaa kelpousehdot täyttävää henkilöä tai lasten määrä voisi olla enimmäismäärää pienempi.

6 §. Pykälän sanamuotoa täsmennettäisiin. Varhaiskasvatusympäristön olisi oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Lisäksi edellytettäisiin asianmukaisia toimitiloja ja toimintavälineitä sekä esteettömyyden huomioimista. Varhaiskasvatusympäristöä ajateltaisiin useammasta näkökulmasta kuin voimassa olevassa säännöksessä, lisäksi siihen lisättäisiin säännös riittävistä ja asianmukaisista toimitiloista ja toimintavälineistä, joka on sisällynyt sosiaalihuoltolain (710/1982) 11 §:ään sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 4 §:ään. Varhaiskasvatusympäristö kattaisi toimintayksikön rakennetut tilat ja muun lähiympäristön, kuten piha-alueet. Se kattaisi fyysisen toimintaympäristön lisäksi myös esimerkiksi psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön, jolloin esimerkiksi kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen kuuluisi kehittävästä, oppimista edistävästä sekä terveellisestä ja turvallisesta toimintaympäristöstä huolehtimiseen. Toimintavälineet kattavat esimerkiksi

erilaiset käytössä olevat leikki- tai liikuntavälineet.

Säännös asettaisi velvoitteita tilojen ja välineiden suunnitteluun, hankintaan ja käyttöön. Kehittävä, oppimista edistävä sekä turvallinen ja terveellinen viittaavat siihen, että tiloja suunniteltaessa ja toteutettaessa olisi otettava huomioon toiminnalle asetetut tavoitteet ja toiminnan sisältö sekä lasten iän ja kehityksen asettamat vaatimukset. Tilat tai toimintaympäristö eivät saisi vaarantaa lapsen terveyttä tai turvallisuutta. Tiloja, toimintaympäristöä ja välineitä suunniteltaessa ja hankittaessa olisi otettava huomioon myös niiden soveltuvuus vammaisille ja toimintarajoitteisille lapsille.

Varhaiskasvatusympäristölle, tiloille ja välineille asettavat vaatimuksia myös muu lainsäädäntö, kuten rakentamista, terveydensuojelua, työsuojelua ja paloturvallisuutta koskevat säännökset ja ohjeet.

7 a §. Voimassa olevassa päivähoitolaissa ei ole säännöstä lapselle laadittavasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Jokaiselle lapselle on kuitenkin tullut tehdä suunnitelma sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 7 §:n mukaan. Pykälän mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. Päivähoitolain 7 a §:ssä on lisäksi säädetty kuntoutussuunnitelman laatimisesta erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi.

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle olisi pykälän mukaan laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä voitaisiin määrätä tarkemmin 9 §:ssä säädettyissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lähtökohtana suunnitelmaa laadittaessa tulisi olla lapsen etu ja lapsen tarpeet sekä tarvittava monialainen osaaminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena olisi huomioida lapsen yksilöllisen tuen tarpeet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet sekä lapsen vanhempien ja muiden huoltajien näkemykset varhais-

kasvatustoiminnan järjestämisestä. Suunnitelman laatiminen perustuisi henkilöstön vahvaan ammatillisuuteen, näkemykseen ja arviointiin lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheesta sekä lapsesta vuorovaikutuksen ja systemaattisen havainnoinnin kautta saatuun tietoon. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma edellyttäisi sekä lapsen vanhempien ja muiden huoltajien sekä henkilökunnan tietojen, taitojen ja asiantuntemuksen yhdistämistä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattaisiin lapsen kehityksen ja oppimisen tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjattaisiin lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen, joten se korvaisi nykyisen kuntoutussuunnitelman.

Jos lapsella olisi jokin sairaus, joka vaatisi lääkehoitoa varhaiskasvatuksessa, tulisi lapselle laatia lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien, varhaiskasvatuksen toimintayksikön henkilöstön sekä lapsen hoidosta vastaavan lääkärin kanssa. Sovitut asiat lääkehoidosta tulisi kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut kuntainfon 5/2012 Pitkäikäissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoidossa.

Toisessa momentissa säädettäisiin yhteistyöstä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma laadittaisiin yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Suunnitelman laatiminen olisi eräs keskeinen yhteistyön muoto, joka edellyttäisi kiinteää ja jatkuvaa vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa lapsen huoltajien ja toimintayksikössä lapsen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon osallistuvan henkilön kanssa.

Suunnitelman laatiminen perustuisi tarvittavaan monialaiseen osaamiseen. Nykyisinkin pääasiallisessa vastuussa varhaiskasvatussuunnitelmien tekemisestä ovat olleet lastentarhanopettajat. Suunnitelman laadinta voidaan toteuttaa nykyisellä henkilöstömitoituksella. Suunnitelman voisi laatia lapsen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon osallistuva henkilö, mutta päiväkodissa sen laatimisesta kuitenkin vastaisi lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Henkilöstön

kelpoisuuksista säädetään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa (272/2005). Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa korostuu pedagoginen osaaminen, mikä on vahvinta kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon omaavalla lastentarhanopettajalla. Siksi varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen tulisi ensisijaisesti olla kasvatustieteiden kandidaatin tehtävä. Lastentarhan opettajan asiantuntijuutta käytetään perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä.

Lapsen mielipide olisi selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Lapsen vanhemmat ja muut huoltajat tuovat osaltaan lapsen näkemyksiä esiin suunnitelman laatimisessa, mutta lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen lapselta itseltään olisi myös selvitettävä hänen mielipiteitään ja toivomuksiaan. Tämä voisi tapahtua osana varhaiskasvatustoimintaa. Lapsen ikä ja kehitys vaikuttaisivat siihen, mikä on tarkoituksenmukaisin tapa lapsen osallistumiseen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen voisivat lisäksi osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot. Tavoitteena on monialaisella yhteistyöllä varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen toimintayksikössä lasten tarpeita vastaavasti. Monialaista yhteistyötä tehtäisiin lähtökohteisesti yhdessä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa heidän suostumuksellaan. Yhteistyötä koskisivat tietojen vaihtoa ja salassapitoa koskevat säännökset.

Lapselle laadittava varhaiskasvatussuunnitelma olisi henkilöstön keskeinen arjessa käytettävä työväline lapsen kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat muodostaisivat myös pohjan lapsiryhmän toiminnan suunnittelulle. Ryhmän toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa tulisi ottaa huomioon yksittäisten lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat kehityksen vaiheet, mielenkiinnon kohteet ja tuen tarpeet. Näiden yksilökohtaisten tietojen pohjalta tulisi ryhmän toimintaa suunnitella siten, että mahdollisimman hyvin huomioitaisiin yksittäisten lasten osalta tulevat toiminnan järjestämisen tavoitteet.

Ensimmäisen kerran lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laadittaisiin asiakassuhteen alkuvaiheessa. Suunnitelmassa sovittuja lapsen varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä olisi arvioitava ja suunnitelma olisi tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelmaa olisi kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johutuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voisi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä, taikka lapsen vanhemmilta tai muilta huoltajilta.

7 b §. Voimassa olevassa päivähoitolaissa ei ole varsinaisia osallisuutta ja vaikuttamista koskevia säännöksiä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi yleissäännös osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Osallisuutta ja vaikuttamista käsiteltäisiin sekä lapsen että lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kannalta. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset olisi selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaan lapsen huoltajat edustavat lasta, ja lain mukaan ennen lasta koskevassa henkilökohteisessa asiassa tehtävää päätöstä lapsen huoltajan on kiinnitettävä huomiota lapsen mielipiteisiin ja toivomuksiin. Tämä ei kuitenkaan poissulje sitä, että lapsi nähdään yksilönä ja aktiivisena toimijana, joka kykenee muodostamaan omia näkemyksiään ja jolla on oikeus ilmaista nämä näkemyksensä. Lapsen ikä ja kehitys vaikuttavat siihen, miten lapsen mielipiteitä ja toivomuksia on mahdollista selvittää ja ottaa huomioon. Toiminnan järjestäjän olisi aktiivisesti tarjottava lapselle mahdollisuuksia näkemystensä esittämiseen, kun ne liittyvät hänen varhaiskasvatuksensa suunnitteluun, toteuttamiseen ja arvioimiseen. Arjen vuorovaikutustilanteet ja työkäytännöt tulisi muodostua sellaisiksi, että lapsen mielipiteitten ja näkemysten huomiointi olisi osa jokapäiväistä lapsen ja henkilöstön välistä luottamuksellista vuorovaikutusta.

Toisessa momentissa olisi kyse lapsen vanhempien tai muiden huoltajien osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Momentissa säadet-

täisiin, että lapsen vanhemmille tai muille huoltajille olisi annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa heidän lapsensa varhaiskasvatukseen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa ja siinä noudatettavasta yhteistyöstä säädettäisiin lain 7 a §:ssä. Toiminnan järjestäjän olisi aktiivisesti tarjottava lapsen huoltajille mahdollisuuksia esittää näkemyksiään lapsensa varhaiskasvatuksesta. Avoimuus ja luottamukselliset vuorovaikutussuhteet henkilöstön ja lapsen huoltajien kesken luovat pohjan kestäväälle kasvatuskumppanuudelle.

Sen lisäksi, että lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen olisi annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omisissa asioissaan, lähtee kolmas momentti siitä, että heillä olisi oltava myös mahdollisuus säännöllisesti osallistua toimintayksikössä varhaiskasvatukseen suunnitteluun ja arviointiin. Yksiköllä tarkoitettaisiin sitä päiväkotia tai perhepäivähoitopaikkaa taikka esimerkiksi kerhoa, jossa lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen. Yleisemmästä kuntatason palveluihin vaikuttamisesta säädetään esimerkiksi kuntalain (365/1995) 27 ja 28 §:ssä. Kolmannessa momentissa ei olisi määritelty tapoja, joilla varhaiskasvatukseen suunnitteluun ja arviointiin osallistuminen tapahtuisi. Lapsille ja heidän huoltajilleen voitaisiin järjestää esimerkiksi keskustelutilaisuuksia, vanhempainiltoja, kyselyjä tai palautekanavia. Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin voitaisiin järjestää osana varhaiskasvatukseen arjen tilanteita. Lasten ja lasten vanhempien tai muiden huoltajien kautta saadut näkemykset ovat yksi tärkeä keino arvioida ja kehittää palveluja.

9 §. Varhaiskasvatukseen liittyvät asiantuntijaviraston tehtävät siirtyisivät Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta Opetushallitukselle. Opetushallituksesta säädetään laissa opetushallituksesta (182/1991) sekä samannimisessä valtioneuvoston asetuksessa (805/2008). Opetushallituksesta annetun lain 1 §:n mukaan opetustoimen kehittämis- ja hallintotehtäviä varten on opetusministeriön alaisena asiantuntijakeskusvirastona Opetushallitus. Lain 2 §:n mukaan Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen

tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä. Lisäksi Opetushallituksen tulee huolehtia niistä tehtävistä, jotka sille erikseen säädetään tai määrätään, sekä suorittaa ne toimeksiannot, jotka opetusministeriö virastolle antaa. Varhaiskasvatuksen liittäminen Opetushallituksen tehtäväksi edellyttäisi kyseisen lain täsmentämistä, mikä esitetään tehtäväksi tällä samalla esityksellä.

Toisessa momentissa säädettäisiin valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, joiden laatiminen ja joista päättäminen säädettäisiin erikseen Opetushallituksen tehtäväksi. Aiemmin valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ei ole säädetty laissa. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisia linjauksia käsittelevässä valtioneuvoston periaatepäätöksessä (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9) annettiin Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) tehtäväksi valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen. Stakes on laatinut vuonna 2003 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joita on päivitetty vuonna 2005 (Stakes, oppaita 56). Stakesin tilalle on perustettu Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, jonka tehtäviin kuuluu perusteiden toimeenpanoa ja ohjausta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on ollut suositusluonteinen varhaiskasvatuksen sisällön ohjauksen väline. Kun aiemmasta poiketen perusteista säädettäisiin laissa, niiden luonne muuttuisi velvoittaviksi määräyksiksi, joita toiminnan järjestäjän ja tuottajan olisi noudatettava varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen ja niistä päättäminen kuuluisi Opetushallitukselle. Opetushallituksen olisi valmisteltava perusteet yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa. Perusteiden laatimisen tulisi tapahtua avoimesti ja niiden valmisteluun tulisi huomioida monialainen osaaminen. Esimerkiksi Opetushallituksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen välinen yhteistyö olisi edelleen tärkeää, koska Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella on lasten hyvinvointiin ja lasten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvää asiantuntemusta. Perusteiden valmistuttua Opetushallitus tekisi päätöksen niiden tulemisesta velvoittavana

voimaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet perustuisivat tähän lakiin, eikä niissä voitaisi määrätä lakiin perustumattomista uusista velvoitteista. Perusteiden tarkoitus olisi lain pohjalta ohjata varhaiskasvatuksen toiminnan sisällöllistä toteuttamista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena olisi edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa tässä laissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Valtakunnallisesti velvoittavat perusteet olisivat keskeinen väline, joilla yhdenmukaistettaisiin toiminnan järjestäjien käytössä olevia erilaisia käytäntöjä toiminnan järjestämisessä sekä ohjattaisiin varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen suuntaa. Perusteissa määrittäisiin varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä. Tarkoituksena olisi avata tarkemmin muun muassa, miten laissa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet olisi otettava huomioon toimintaa järjestettäessä ja miten ne näkyisivät toiminnan sisällössä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa annettaisiin tarkempia määräyksiä toiminnan järjestäjän ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Perusteissa määrittäisiin yhteistyön keskeisistä periaatteista, jotka edistävät luottamuksellisen vuorovaikutuksen syntymistä ja toimivaa kasvatuskumppanuutta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman osalta painopiste olisi siinä, mikä olisi suunnitelman laatimisen tarkoitus ja mitä asioita siihen sisällytettäisiin sekä miten lapsen tuen tarve ja tukitoimenpiteet kirjattaisiin.

9 a §. Paikallisesta suunnittelusta ei ole säädetty voimassa olevassa päivähoitolaissa. Kuitenkin useissa kunnissa on jo nykyisinkin laadittu paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma suositusluonteisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Pykälässä säädettäisiin, että paikallisen suunnitelman voisi laatia kunta, kuntayhtymä tai muu palvelujen tuottaja. Paikalliset olosuhteet voivat erota huomattavastikin eri puolella Suomea esimerkiksi varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrässä, palvelujen tuottamisavassa tai toimintamuodoissa. Paikallisessa

suunnitelmassa voitaisiin ottaa huomioon paikallisen toimintaympäristön asettamat vaatimukset ja erityispiirteet varhaiskasvatuksen järjestämisessä. Paikallinen suunnitelma voitaisiin laatia joko järjestäjä, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisena taikka osittain koko kuntaa tai muuta järjestäjää koskevana ja osittain yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisena.

Suunnitelmia voisi tehdä sekä kunta, kuntayhtymä että muu palvelujen tuottaja. Jos kunta järjestäisi palvelut esimerkiksi sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa tai kuntayhtymän jäsenenä, paikallinen suunnitelma voisi kattaa myös useamman kunnan alueen. Kunta voisi myös tehdä useita paikallisia suunnitelmia esimerkiksi eri toimintamuotoja koskien. Pykälässä ei muutoinkaan säädettäisi suunnitelman tarkemmasta muodosta. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voisi olla myös osa jotain muuta kunnassa laadittavaa suunnitelmaa. Säännös jättää toiminnan järjestäjille laajan harkintavallan siitä, miten ja missä muodossa paikallinen suunnitelma tai suunnitelmat hyväksytään. Kunnan järjestämässä toiminnassa suunnitelma voidaan hyväksyä joko kuntayksikkö, ryhmä tai toimintamuotokohtaisena taikka osittain koko kuntaa koskevana ja osittain yksikkö, ryhmä ja toimintamuotokohtaisena. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tulisi ottaa huomioon muut kunnassa laaditut lasta ja perhettä koskevat suunnitelmat, esimerkiksi perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä tarkoitettu opetussuunnitelma ja lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä ja lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä koskeva suunnitelma.

Myös muu palvelujen tuottaja, kuten yksityinen palvelujen tuottaja voisi laatia paikallisen suunnitelman. Jos yksityinen palvelujen tuottaja toimisi usean kunnan alueella, suunnitelma voisi kattaa koko toiminnan, jos suunnitelmassa otettaisiin riittävästi huomioon koko toiminta-alueen paikalliset erityispiirteet. Jos yksityisen toiminnan harjoittajalla olisi ainoastaan yksi toimintayksikkö, suunnitelman voisi tehdä kyseiselle yksikölle. Yksityisen palvelujen tuottajan laatimassa paikallisessa suunnitelmassa voitaisiin käsitellä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunni-

telman määräämällä tavalla muun muassa toiminnan linjauksia ja strategioita sekä toiminnan tavoitteita ja toteuttamista. Niissä voidaan ottaa huomioon mm. erilaiset pedagogiset painotukset. Paikalliset suunnitelmat voisivat täydentää valtakunnallisia varhaiskasvatuksen perusteita mutta ne eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden edellyttämiä tavoitteita ja sisältöjä.

Paikallisen suunnittelun yksi keskeinen asia olisi luoda yhteistyörakenteet varhaiskasvatuksen monialaiselle yhteistyölle. Jos suunnitelma laadittaisiin, siinä olisi otettava huomioon yhteistyö varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä kunnassa hoitavien viranomaisten välillä. Lasta ja perhettä koskevien palvelujen tulisi muodostaa toimiva kokonaisuus. Yhteistyörakenteiden luominen koskisi myös kunnan tai kuntayhtymän ja muiden palvelujen tuottajien välistä yhteistyötä. Etenkin yksityisen palvelujen tuottajan ja kunnan varhaiskasvatuksesta vastaavien viranomaisten välinen yhteistyö olisi tärkeää, jotta suunnitelmaan voitaisiin sisällyttää muun muassa yhteistyön periaatteet ja yhteistyökumppanit mukaan lukien jatkumoiden rakentaminen esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa.

9 b §. Varhaiskasvatuksen arviointia koskeva säännös olisi uusi. Tarkoituksena olisi sisällyttää lakiin vastaavantyyppinen säännös kuin koulutuspuolen eri laeissa on koulutuksen arviointiin liittyen. Tällaisia säännöksiä on kaikissa koulutusta koskevissa laeissa, muun muassa perusopetuslaissa, lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammattikorkeakoululaissa (351/2003) ja yliopistolaissa (558/2009). Koulutuksen arviointia koskevia säännöksiä muutettiin teknisesti samassa yhteydessä, kun perustettiin Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1295/2013, HE 117/2013 vp). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittava riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten. Se aloitti toimintansa tou-

kokuussa 2014. Arviointikeskukseen yhdistettiin aiempi Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta sekä Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittama koulutuksen ja korkeakoulujen arviointitoiminta.

Ehdotettu säännös on kirjoitettu vastaavasti kuin edellä mainituissa eri koulusta koskevista laeissa. Pykälän 1 momentin mukaan varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena olisi turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Toisessa momentissa asetettaisiin varhaiskasvatuksen järjestäjälle velvoite arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Yleisimmin ulkopuolisena tahona toimisi Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, josta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa. Ulkopuolista arviointia olisi mahdollista järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina. Pykälässä ei säädettäisi tarkemmin, miten varhaiskasvatuksen järjestäjä antamaansa varhaiskasvatusta arvioisi, vaan arvioinnissa käytettävät menettelytavat jäisivät varhaiskasvatuksen järjestäjän päätösvaltaan. Varhaiskasvatuksen arvioinnin tulisi olla oma-aloitteista, suunnitelmallista ja säännöllistä. Arviointi olisi tärkeä väline varhaiskasvatuksen laadun edistämiseksi ja toiminnan kehittämisessä. Arvioinnin keskeiset tulokset tulisi julkistaa. Julkistamistavat jäisivät varhaiskasvatuksen järjestäjän päätettäväksi. Arviointiin liittyisi ehdotuksessa säädetty velvoite järjestää lapsille ja heidän huoltajilleen mahdollisuus osallistua yksikön toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

Pykälän viidennessä momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

11 §. Pykälän ensimmäiseen momenttiin lisättäisiin säännös lapsen edun huomioimisesta varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja järjestettäessä. Tarkoituksena on voimassa olevaa lakia selkeämmin korostaa lain taustalla olevaa ajatusta lapsen edun ensisijaisuudesta, koska varhaiskasvatustilanne on yksi keskeisin lapsiin kohdistuva säädös. Lapsen edun

huomioiminen perustuu Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 3 artiklaan, jonka mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lain tavoitteissa ilmenisi muitakin yleissopimuksen keskeisiä periaatteita ja oikeuksia, kuten lapsen oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon, tasa-arvo ja syrjinnän kielto sekä lapsen näkemysten huomioon ottaminen.

11 a §. Esityksen 1 §:ssä säädettäisiin lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Vastaavasti 11 a §:ssä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta huolehtia siitä, että lapsen oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu. Laissa ei enää säädettäisi vanhempien tai muiden huoltajien oikeudesta saada päivähoitopaikka, vaan kunnan olisi nykyistä vastaavasti huolehdittava siitä, että lapsi saa varhaiskasvatusta kunnan järjestämässä 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa. Kunnan velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta ei muuttuisi suhteessa voimassa olevan lain mukaiseen velvollisuuteen järjestää lasten päivähoitoa. Pykälän kolme momentissa säädettyä asetuksenantovaltuutusta tarkennettaisiin teknisesti vastaamaan perustuslain edellyttämää tarkkarajaisuutta. Muilta osin pykälään tehtäisiin esityksen 1 pykälän edellyttämät tekniset muutokset. Riippumatta esityksen 1 §:n 6 momentista, pykälän sisäisen johdonmukaisuuden vuoksi lasten päivähoito sana korvattaisiin sanalla varhaiskasvatus.

11 e §. Varhaiskasvatus on yksi keskeinen lapsia ja heidän perheitään koskeva palvelu, johon osallistuu jossain vaiheessa lapsuuttaan suurin osa varhaiskasvatusikäisistä lapsista ja joka on merkittävä koko perheen kannalta. Muita keskeisiä lapsia ja lapsiperheitä koskevia palveluja ovat esimerkiksi esiopetus, perusopetus, liikunta- ja kulttuuripalvelut, neuvolatoiminta, lastensuojelu ja vammaispalvelut. Pykälässä korostettaisiin eri toimialojen ja palvelujen välistä yhteistyötä. Kunnan olisi varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä

muiden tarvittavien tahojen kanssa. Muita tahoja voisivat olla esimerkiksi yksityiset palvelun tuottajat tai kerhotoimintaa järjestävä seurakunta tai järjestö. Toimiva yhteistyö edellyttäisi selkeitten yhteistyön rakenteiden luomista. Lasten ja perheiden palvelujen tulisi muodostaa tarkoituksenmukainen kokonaisuus, joissa lapsi ja perhe saisivat joustavasti tarpeen mukaisia ja tarvitsemiaan palveluita.

Monialaisesta yhteistyöstä säädetään esimerkiksi lastensuojelulain (417/2007) ehkäisevää lastensuojelua koskevassa 2 luvussa sekä 12 §:ssä, joka koskee lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi laadittavaa suunnitelmaa. Ehkäisevää lastensuojelua koskevat säännökset siirrettäisiin uuteen sosiaalihuoltolakiin, jota koskeva hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä (HE 164/2014 vp). Uuden sosiaalihuoltolain tarkoituksena olisi siirtää painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin, vahvistaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta sekä tiivistää viranomaisten välistä yhteistyötä. Myös esimerkiksi terveydenhuoltolain (1326/2010) 2 ja 15 §:ssä säädetään viranomaisten välisestä yhteistyöstä.

1.2 Laki opetushallituksesta

1 §. Opetushallituksesta tulisi varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan. Pykälän sanamuotoa täsmennettäisiin Opetushallituksen laajentuneen toimialan takia. Pykälään lisättäisiin varhaiskasvatus ja toiseen momenttiin kirjattaisiin asetuksen antajaksi valtioneuvosto.

2 §. Pykälässä on säädetty Opetushallituksen tehtävistä. Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä. Ensimmäiseen momenttiin lisättäisiin Opetushallituksen tehtäväksi myös varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä sen järjestämisen seuranta.

3 §. Pykälään lisättäisiin, että Opetushallituksen johtokunta olisi koottava paitsi koulutuksen niin myös varhaiskasvatuksen asiantuntijoista. Olisi tärkeää, että Opetushallituksen johtokunnan jäsenten asiantuntijuus kattaisi kaikki Opetushallituksen toiminnan osat alueet. Asetuksen antajaksi lisättäisiin valtioneuvosto.

4 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty, että Opetushallituksessa on oltava yksikkö ruotsinkielisen koulutuksen tehtäviä varten. Ruotsinkielisen yksikön tehtäviin lisättäisiin koulutuksen rinnalle varhaiskasvatus.

1.3 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta

1 §. Pykälän mukaan koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa on Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten. Arviointikeskuksen toimialaan lisättäisiin varhaiskasvatus muuttamalla pykälän 1 momenttia.

2 §. Pykälässä säädetään arviointikeskuksen tehtävistä. Pykälän 1, 3 ja 4 kohtiin lisättäisiin varhaiskasvatus. Arviointikeskuksen tulisi jatkossa toteuttaa myös varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen järjestäjien toimintaan liittyviä arviointeja lain 5 §:ssä tarkoitettun arviointisuunnitelman mukaisesti, tukea myös varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää varhaiskasvatuksen arviointia.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) nimike, 1, 2 a, 2 b, 6, 7 a ja 9 §, 11 §:n 1 momentti sekä 11 a §, sellaisina kuin niistä ovat, 1 ja 6 § laissa 451/1990, 2 a § laissa 304/1983, 2 b § laissa 1119/1985 ja 7 a ja 9 § laissa 909/2012 ja 11 a § laissa 905/2012, sekä *lisätään* lakiin uusi 5 a, 7 b, 9 a, 9 b ja 11 e § seuraavasti:

Varhaiskasvatustalaki

1 §

Tässä laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Tätä lakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän sekä muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoi-dossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, ope-tuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kut-sutaan päiväkodiksi.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää yksi-tyiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoi-topaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi.

Muuta varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa.

Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle voi-daan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset.

Jäljempänä tässä laissa lasten päivähoidolla tarkoitetaan varhaiskasvatusta.

2 a §

Tässä laissa tarkoitetaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;

2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutukselli-sen tasa-arvon toteuttamista;

3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mah-dollistaa myönteiset oppimiskokemukset;

4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasva-tusympäristö;

5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuh-teet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön vä-lillä;

6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuripe-rinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;

7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaes-sa monialaisessa yhteistyössä;

8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaiku-tustaitoja, edistää lapsen toimimista vertais-ryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyy-teen;

9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;

10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

2 b §

Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annetun varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan koske kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä varhaiskasvatusta saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ravinnon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta ja ruokailun toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa.

5 a §

Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

6 §

Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys.

7 a §

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava lapsen kehityksen ja oppimisen tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Päiväkodeissa sen laatimisesta vastaa lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen voivat osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät.

7 b §

Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.

Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

9 §

Varhaiskasvatukseen liittyviä asiantuntijaviraston tehtäviä hoitaa Opetushallitus, josta säädetään Opetushallituksesta annetussa laissa (182/1991).

Opetushallitus laatii ja päättää tähän lakiin perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa tässä laissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Varhaiskasvatuksen perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien ja muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman

sisällöstä. Opetushallitus valmistelee perusteet yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa.

9 a §

Kunta, kuntayhtymä tai muu palvelujen tuottaja voi laatia valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Suunnitelmat voidaan laatia palveluntuottaja-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisesti ja niissä voidaan ottaa huomioon pedagogiset painotukset ja muut varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta merkitykselliset valtakunnallisia varhaiskasvatuksen perusteita täydentävät seikat.

Paikallisessa suunnitelmassa on otettava huomioon yhteistyö varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä kunnassa hoitavien viranomaisten välillä sekä luotava tarvittavat yhteistyörakenteet.

9 b §

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä.

11 §

Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä on huomioitava lapsen etu.

11 a §

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi saa varhaiskasvatusta kunnan järjestämässä 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, ei kuitenkaan aikana, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa, ja että lapsi voi olla varhaiskasvatuksessa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Varhaiskasvatusta on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuuskäikää osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Varhaiskasvatusta on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista varhaiskasvatuspaikkaa, on lapsen hoidon tai varhaiskasvatuksen järjestämiseksi oikeus lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettyä tavalla.

Lapsen vanhempien tai muiden huoltajien, jotka haluavat lapselle tämän pykälän mukaisen varhaiskasvatuspaikan, on tehtävä sitä koskeva hakemus määräajassa ennen kuin lapsi tarvitsee paikan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemisesta sekä määräajoista, joiden kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lapselle varhaiskasvatuspaikkaa.

Oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, vaikka lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen isyysrahajaksojen ajan. Isyysrahajaksoista johtuvasta poissaolosta on ilmoitettava varhaiskasvatuspaikkaan viimeistään

kaksi viikkoa ennen sen suunniteltua aloittamispäivää.

muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

11 e §

Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

2.

Laki**opetushallituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetushallituksesta annetun lain (182/1991) 1 §, 2 §:n 1 momentti sekä 3 ja 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 641/1998, 3 § laissa 641/1998 ja 4 § laissa 38/2003, seuraavasti:

1 §

Toimiala

Varhaiskasvatuksen ja muun opetustoimen kehittämis- ja hallintotehtäviä varten on opetusministeriön alaisena asiantuntijakeskusviraston Opetushallitus.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään Opetushallituksen toimialaan kuuluvasta varhaiskasvatuksesta, koulutuksesta sekä muusta toiminnasta.

2 §

Tehtävät

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestämistä.

3 §

Johtokunta

Opetushallituksessa on varhaiskasvatuksen ja koulutuksen asiantuntijoista koottu johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Organisaatio

Opetushallituksessa voi olla toimintayksiköitä eri tehtäväkokonaisuuksia varten. Toimintayksiköistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallituksessa on kuitenkin aina yksikkö ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tehtäviä varten.

Toimintayksikön sisäisestä organisaatiosta määrätään Opetushallituksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä määrätään myös Opetushallituksen johtamisesta, toimintayksiköiden tehtävistä, johtavien virkamiesten tehtävistä, asioiden valmistelusta sekä siitä, kenen virkamiehen ratkaistavaksi asia kuuluu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

3.

Laki**Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 1 § ja 2 §:n 1, 3 ja 4 kohta seuraavasti:

1 §

Toimiala

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa on Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämistä varten.

Arviointikeskus toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

2 §

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2014

1) toteuttaa varhaiskasvatukseen ja koulutukseen sekä varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja 5 §:ssä tarkoitettun arviointisuunnitelman mukaisesti;

3) tukea varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskeissa asioissa;

4) kehittää varhaiskasvatuksen ja koulutuksen arviointia; sekä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

ANTTI RINNE

Opetus- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*

1.

Laki**lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) nimike, 1, 2 a, 2 b, 6, 7 a ja 9 §, 11 §:n 1 momentti sekä 11 a §, sellaisina kuin niistä ovat, 1 ja 6 § laissa 451/1990, 2 a § laissa 304/1983, 2 b § laissa 1119/1985 ja 7 a ja 9 § laissa 909/2012 ja 11 a § laissa 905/2012, sekä lisätään lakiin uusi 5 a, 7 b, 9 a, 9 b ja 11 e § seuraavasti:

Varhaiskasvatuslaki*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana.

Päiväkotihoidoa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi.

Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi.

Leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa.

Päivähoidossa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset.

2 a §

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää

1 §

Tässä laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Tätä lakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän sekä muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoitossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi.

Muuta *varhaiskasvatusta* voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa.

Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset.

Jäljempänä tässä laissa lasten päivähoitolla tarkoitetaan varhaiskasvatusta.

2 a §

Tässä laissa tarkoitettun varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen

lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.

Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö.

Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta.

Edistäessään lapsen kehitystä päivähoidon tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.

mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;

2) *tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;*

3) *toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;*

4) *varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatussympäristö;*

5) *turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;*

6) *antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;*

7) *tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;*

8) *kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;*

9) *varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;*

10) *toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.*

2 b §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettussa lasten päivähoidossa olevalle lapselle kunnan on järjestettävä hoitopaikassa tarpeellinen ravinto, jollei leikkitoiminnassa sen luonteesta muuta johdu. Tämä ei kuitenkaan koske kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (364/63) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kus-

2 b §

Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annetun varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuiten-

tantamista järjestettäessä perhepäivähoitoa saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.

kaan koske klinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä varhaiskasvatusta saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ravinnon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta ja ruokailun toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa.

5 a §

Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

6 §

Päivähoidon tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla lapselle ja lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva.

6 §

Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys.

7 a §

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi lapselle laaditaan kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan kunnan sosiaalihuollon, terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa.

7 a §

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava lapsen kehityksen ja oppimisen tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Päiväkodeissa sen laatimisesta vastaa lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen voivat osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät.

9 §

Päivähoitoon liittyviä asiantuntijaviraston tehtäviä hoitaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, josta säädetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa (668/2008). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toimii tehtäviä hoitaessaan yhteistyössä Opetushallituksen kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa tulosta-voiteasiakirjan päivähoitoon liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi sovittuaan tulostavoitteista opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

7 b §

Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.

Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

9 §

Varhaiskasvatukseen liittyviä asiantuntijaviraston tehtäviä hoitaa Opetushallitus, josta säädetään Opetushallituksesta annetussa laissa (182/1991).

Opetushallitus laatii ja päättää tähän lakiin perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa tässä laissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Varhaiskasvatuksen perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien ja muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Opetushallitus valmistelee perusteet yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa.

9 a §

Kunta, kuntayhtymä tai muu palvelujen tuottaja voi laatia valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Suunnitelmat voidaan laatia palveluntuottaja-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohteisesti ja niissä voidaan ottaa huomioon pedagogiset painotukset ja muut varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta merkitykselliset valtakunnallisia varhaiskasvatuksen perusteita täydentävät seikat.

Paikallisessa suunnitelmassa on otettava

huomioon yhteistyö varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä kunnassa hoitavien viranomaisten välillä sekä luotava tarvittavat yhteistyörakenteet.

9 b §

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä.

11 §

Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

11 §

Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. *Päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä on huomioitava lapsen etu.*

11 a §

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että *lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettun päivähoitopaikan* sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, ei kuitenkaan aikana, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa, ja että lapsi voi olla *päivähoidossa* siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. *Päivähoitoa* on kuitenkin järjestettävä osa-

11 a §

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että *lapsi saa varhaiskasvatusta kunnan järjestämässä 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa* sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, ei kuitenkaan aikana, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa, ja että lapsi voi olla *varhaiskasvatuksessa* siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. *Varhaiskasvatusta* on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti,

aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuusiästä osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. *Päivähoitoa* on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät *lapsen hoidon järjestämiseksi* valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista *päivähoitopaikkaa*, on lapsen *muulla tavalla tapahtuvan* hoidon järjestämiseksi oikeus lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettyällä tavalla.

Asetuksella säädetään *päivähoitopaikan* hakemisesta sekä määrääjasta, jonka kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lasten *päivähoitopaikkaa*.

Oikeus samaan *päivähoitopaikkaan* säilyy, vaikka lapsi ei ole *päivähoidossa* sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen isyysrahajaksojen ajan. Isyysrahajaksoista johtuvasta poissaolosta on ilmoitettava *päivähoitopaikkaan* viimeistään kaksi viikkoa ennen sen suunniteltua aloittamispäivää.

kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuusiästä osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. *Varhaiskasvatusta* on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista *varhaiskasvatuspaikkaa*, on lapsen hoidon *tai varhaiskasvatuksen* järjestämiseksi oikeus lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettyällä tavalla.

Lapsen vanhempien tai muiden huoltajien, jotka haluavat lapselle tämän pykälän mukaisen varhaiskasvatuspaikan, on tehtävä siitä koskeva hakemus määrääjassa ennen kuin lapsi tarvitsee paikan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemisesta sekä määrääjajoista, joiden kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lapselle varhaiskasvatuspaikkaa.

Oikeus samaan *varhaiskasvatuspaikkaan* säilyy, vaikka lapsi ei ole *varhaiskasvatuksessa* sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen isyysrahajaksojen ajan. Isyysrahajaksoista johtuvasta poissaolosta on ilmoitettava *varhaiskasvatuspaikkaan* viimeistään kaksi viikkoa ennen sen suunniteltua aloittamispäivää.

11 e §

Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki**opetushallituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetushallituksesta annetun lain (182/1991) 1 §, 2 §:n 1 momentti sekä 3 ja 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 641/1998, 3 § laissa 641/1998 ja 4 § laissa 38/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Toimiala

Toimiala

Opetustoimen kehittämis- ja hallintotehtäviä varten on opetusministeriön alaisena asiantuntijakeskusvirastona opetushallitus.

Varhaiskasvatuksen ja muun opetustoimen kehittämis- ja hallintotehtäviä varten on opetusministeriön alaisena asiantuntijakeskusvirastona Opetushallitus.

Asetuksella säädetään opetushallituksen toimialaan kuuluvasta koulutuksesta ja muusta toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään Opetushallituksen toimialaan kuuluvasta *varhaiskasvatuksesta*, koulutuksesta *sekä* muusta toiminnasta.

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä.

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan *varhaiskasvatuksen ja* koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata *varhaiskasvatuksen ja* koulutuksen järjestämistä.

3 §

3 §

Johtokunta

Johtokunta

Opetushallituksessa on koulutuksen asiantuntijoista koottu johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään asetuksella.

Opetushallituksessa on *varhaiskasvatuksen ja* koulutuksen asiantuntijoista koottu johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään *valtioneuvoston* asetuksella.

4 §

Organisaatio

Opetushallituksessa voi olla toimintayksiköitä eri tehtäväkokonaisuuksia varten. Toimintayksiköistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallituksessa on kuitenkin aina yksikkö ruotsinkielisen koulutuksen tehtäviä varten.

Toimintayksikön sisäisestä organisaatiosta määrätään opetushallituksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä määrätään myös opetushallituksen johtamisesta, toimintayksiköiden tehtävistä, johtavien virkamiesten tehtävistä, asioiden valmistelusta sekä siitä, kenen virkamiehen ratkaistavaksi asia kuuluu.

4 §

Organisaatio

Opetushallituksessa voi olla toimintayksiköitä eri tehtäväkokonaisuuksia varten. Toimintayksiköistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallituksessa on kuitenkin aina yksikkö ruotsinkielisen *varhaiskasvatuksen ja* koulutuksen tehtäviä varten.

Toimintayksikön sisäisestä organisaatiosta määrätään Opetushallituksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä määrätään myös Opetushallituksen johtamisesta, toimintayksiköiden tehtävistä, johtavien virkamiesten tehtävistä, asioiden valmistelusta sekä siitä, kenen virkamiehen ratkaistavaksi asia kuuluu.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

3.

Laki

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 1 § ja 2 §:n 1, 3 ja 4 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Toimiala**Toimiala*

Koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa on Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa on Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja *varhaiskasvatuksen ja* koulutuksen kehittämistä varten.

Arviointikeskus toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

Arviointikeskus toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

2 §

2 §

*Tehtävät**Tehtävät*

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

1) toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja 5 §:ssä tarkoitettun arviointisuunnitelman mukaisesti;

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

1) toteuttaa *varhaiskasvatukseen ja* koulutukseen sekä *varhaiskasvatuksen*, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja 5 §:ssä tarkoitettun arviointisuunnitelman mukaisesti;

3) tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa;

3) tukea *varhaiskasvatuksen*, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa;

4) kehittää koulutuksen arviointia; sekä

4) kehittää *varhaiskasvatuksen ja* koulutuksen arviointia; sekä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .